סכל נשים שמים • ואין דעתי מחריה לחיבת אישות אלא לחיבת קורבה ולעשות קורת רוח לאמה כשאני מקבב את בתה: **מתני' לא ילמד רווק סופרים** • רווק פנוי בלא אשה: **סופרים** • מלמדי תינוקות כלומר לא יתגיל רווק עצמו להיות מן הסופרים ובגמר' מפרש טעמא וכן לא תלמד אשה סופרים לא תרגיל תורה אור

הכל לשם שמים: **מתני'** "לא ילמד אדם רווק' סופרים, ולא תלמד אשה סופרים, רבי אלעזר אומר אף מי שאין לו אשה' לא ילמד סופרים. ר' יהודה אומר לא ירעה רווק בהמה ולא יישנו שני רווקין בטלית אחת, ובמים מתירים: **גמ'** מאי טעמא אילימא משום ינוקי והתניא אמרו לו לר' יהודה לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה אלא רווק' משום אמהתא דינוקי, אשה' משום אבהתא דינוקי: ר' אלעזר אומר אף מי שאין כו': איבעיא להו מי שאין לו אשה בלל או דלמא בישאינה שרויה אצלו תא שמע אף מי שיש לו ואינה שרויה אצלו לא ילמד סופרים: ר' יהודה אומר לא ירעה כו': תניא אמרו לו לרבי יהודה לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה: **מתני'** כל *שעסקיו עם הנשים לא יתיחד עם הנשים, ולא ילמד אדם את בנו אומנות הנשים רבי מאיר אומר לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות, שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות אלא הכל לפי זכותו, רבי שמעון בן אלעזר אומר "ראית מימיך חיה ועוף שיש להם אומנות והן מתפרנסין שלא בצער והלא לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהורעתי מעשי וקפחתי את פרנסתי אבא גוריון איש צדיון אומר משום אבא גוריא לא ילמד אדם את בנו: חמר, וגמל, קדר, וספן, ורועה, וחנוני שאומנותן=אומנות ליסטים רבי יהודה אומר משום רבי מאיר רשעים, ותגמלין=רובן כשרין, וספנין=רובן חסידים, טוב שברופאים לגיהנם, והכשר שבטבחים=שותפו של עמלק. רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שאדם אוכל משכרה בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ושאר כל אומנות אינן כן כשאדם בא לידי חולי או לידי זקנה או לידי יסורין, ואינו יכול לעסוק במלאכתו הרי הוא מת ברעב אבל התורה אינה כן אלא משמרתו מכל רע בנערותו ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו בנערותו מהו אומר וקו"ה יחליפו כח" בזקנותו מהו אומר עוד ינובון בשיבה" וכן הוא אומר באברהם אבינו ואברהם זקן וה' ברך את אברהם בכל *מצינו *שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא נתנה שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי מצותי חקותי ותורותי": **גמ'** תנו רבנן כל שעסקיו עם הנשים סורו רע כגון הצורפים והסריקים והנקורות והרוכלין והגרדיים והספרים והכובסים והגרע והבלן *והבורסקי אין מעמידים מהם: לא מלך ולא *כהן גדול מאי טעמא, לא משום דפסילי אלא משום דזיל אומנותיהו תנו רבנן עשרה דברים נאמרו בגרע: מהלך על *צידו, ורוחו גסה, ונתלה ויושב, ועינו צרה, ועינו רעה, אוכל הרבה, ומוציא קימעא, וחשוד על הערות, ועל הגזל, ועל שפיכות דמים *דרש בר קפרא: לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה מאי היא? אמר רב יהודה

מתא

הכל לשם שמים • ועל זו אמו סומכין הסתא שאמו מסתמשים אדם פנוי אלא נשא אשה מעולם ותרגום של "ובתוריה כשון יכשלו" הוא רווקים (ישעיה מ): **ולא** ירעה בהמה • מפני שיש לו תאוה יותר מאים אחר שנשא אשה:

לא יתייחד עם הנשים: פי' קונטרס ואפילו עם נשים הרבה ורווקא רוכל, אבל איש אחד מותר, וקשה להר"ם דאמר לעיל (דף פא:) "אנשים מובטים ונשים מבחוץ מוסשין משום יחוד" משמע דאסור להתייחד עם נשים הרבה, לכן לא יתייחד עם הנשים פירש"י ואפילו אשתו עמו דשרינן לעיל (דף פ:) דכיון דהוי רוכל, איכא תשמישי טפי: **אלא** הכל לפי זכותו • *פירוש לפי מזלו דבני וחיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא*:

הדרן עלך עשרה יוחסין

[עי' תי"ט]

[מ"ק כמ:]

סכל נשים שמים • אין לו אשה: **לא ילמד רווק סופרים** • בגמרא מפרש מאי היא: **לא ירעה רווק את הבהמות** • אלא יתאוה לה: **ולא יישנו שני רווקים בטלית אחת** • אלא יבואו לידי משכב זכור: **וחכמים מתירין** • אלא נחשדו במשכב זכור ובהמה: **גמ' מ"ט** • לא ילמד רווק סופרים אי מימא משום דתשידי רווקים למשכב זכור דינוקות? **אמרו לו לר' יהודה** • דמתניתין דאמר לא יישנו שני רווקין בטלית אחת: **משום אמהתא דינוקי** • אמותיהם של תינוקות שמוציאים אלו להביא את בניהן לבית הספר: **מי שאין לו אשה בלל** • ומוסיף אדתנא קמא דקאמר לרווק שלא נשא אשה מיהו ותנא ר' אלעזר למימר אפילו היתה לו ומתה אבל יש לו, ואינה שרויה אצלו מותר, לו דלמא מי: **מתני' כל שעסקיו עם הנשים** • שמלאכת אומנותו נעשית לנשים והנשים לריכות לו: **לא יתייחד עם הנשים** • אפילו עם הרבה נשים לפי שלבו גם בהן וכולן מחפות עליו ואינו חוש אחלילת בין שתי נשים תגן (לעיל דף פ:) אבל עם אחת לא ארבע שפיר דמי: **נקיה וקלה** • מפרש בגמ' שפיר: וחל יאמר בלבו אומנות זו איזה מעשרת אלא יבקש רחמים למי שהעושר שלו: **חמר, וגמל, וספן, וקדר** • בעלי קרונות כל אלו אומנות ליסטיות כשלנים בדרכים הם נגנבים ומוקפים עליה מן הכרמים וזפיתים ועוד שנכנסים לאדם ומעבירין על תגלת: **ורועה** • בהמות שלו שמעבירין לרעות בשדה אחרים: **חנוני** • מלומד בחולאה להטיל מים ביין לרוחות בחנוי: **שמשרה** • של אבא גוריא: **המחרין** • **רובן רשעים** • מפני ליסטיותם: **תגמלין** • **רובן כשרים** • שפורשין למדברות למקום גדודי חיות וליסטין וירלאים לנפשם ומשברים לבם למקום: **וספנין רובן חסידים** • שפורשין למקום הסכנה ותמיד הם ברעדה יותר מן הגמלין: **טוב שברופאים לגיהנם** • אלו יצא מן החולי, ומתלמלו מלכל בריאים, ואינו משבר לבו למקום ופעמים שהורג נפשות ויש בידו לרפאות העני ואינו מרפא: **עוב שבטבחים** • שפיקי מריפות בחות לידו וחס על מעמו ומאכילו: **אבל שפורה אינה כן** • שאף הבא לידי זקנה לו יסורין ואינו יכול לעסוק בה הוא אוכל ממתן שכרה דכתיב עוד יובון בשיבה": **גמ' סורו רע** • מהגנו לעשה קרבנותו רע להשתדל עמו שיהא סר לאיו ודא לבריו: **הלורטין** • לורפי זהב העושין לנשים שירין וזמיס וטבעות: **הסריקין** • סורק בגדים לנשים פולטיירד"ל: **הנקורות** • מנקרי ריחים של יד שנשים מוחות בהם כדתנן בכתובות (דף נ:) אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה מוחות ואופה ומחמיצן (שם) בריחיה דילה: **והרוכלין** • מוכרין קישוטי בשמים לנשים: **והספרין** • הנשים לריכות להן בשביל בניהם: **והגרע** • אומן המקיז דם על שם שמגרע את הדם: **הכובסקי** • מעבד להם עורות לבוש ונעלים: **והבלן** • מחמם מרחלאות: **מסלך על לידו ורוחו גסה ונתלה ויושב** • שלשמן סימני גאוה אבל אין זו דומה לזו ובכולן הוא תלוי ממדת הכשרים נתלה ויושב אינו יושב אלא אם כן נסמך לו לאחוריו או על לידו דרך גאוה, ובשביל שהבריות מוסרין נפשן לידו הוא מתגאה: **ועינו צרה** • בממונו להוליא כלום מפני שהוא מלומד לאכול אצל המקיזין ואינו מלומד להוליא: **ועינו רעה** • נותן עיניו בבריאים שיחלו ויהיו לריכין לו: **אוכל הרבה** • שמלומד לאכול עם כמה אנשים בכל יום: **ומוציא קימעא** • מתוך שמתלמלו יפה בלחם נקי ובשר שמן שמתעטים את הזבל שכל אדם מכין, לעבודת הקזה מאכל בריאה: **וחשוד על הערות** • מתוך שהנשים לריכות לו ונשקן עמהן: **ועל הגזל** • שהנשים גוזלות מבעליהן ומוהנות לו: **ועל שפיכות דמים** • זימנין דשפי ליה לדמא לפחות מרביעית: מחטא

*אבל אם מי ראיתי ואחר יבא אחר

ס"ל שאמנתו

ס"ל שקיים

פי' הולך בקומה זקופה

ברכות סג.

[לא מכר בהרמב"ם שיהא אלו פסולין לכ"ג ואפשר דלא גרים בגרייתא ולא כ"ג כ"כ הטו"ר ובמ"ג פ"ל דעדות ע"ש ודע דסכ"מ בדין ו' בפ"ל מהל' מלכים הפתיק כל הגרייתא זו לגורתה ולא הערה מהמעמה זו ולריכין אלו לומר דגם לפני הכ"מ היה סגי' כרמב"ם שלפניו כמו דאיתא לפניו בהלכות מלכים שם בזה"ל אין מעמידין מלך ולא כ"ג לא קבר ולא ספר וכו' אבל בנוסחת הרמב"ם שהיה לפני הטו"ר לא היה כתוב כן ופי' כרש"י שכת עוי ד"ה שני גדליים וכו' וכן בספר המיוחס מלוס תק"ע איתא ולא כ"ג]

מתירים, שלא נחשדו ישראל לא על הזכור ולא על הבהמה' חשדא דינוקי משכב זכור' אמהתא שמוליכות בניהן לבית הספר: כלל ומוסיף את"ק דת"ק דוקא קאמר שלא נשא נשא מימיו ואתא ר' אליעזר ואמר אפי' נשא ומתה' או דלמא כשאינה שרויה אצלו דת"ק קרי רווק כל מי שאין לו אשה ואינה שרויה אצלו תא שמע וכו' והא דאי ר' אליעזר הוא וכן עיקר שאם נפרש אינה שרויה אצלו שאינה עומדת עמו ואינו מתייחד עמה היינו אין לו אשה: ומסתברא שאם הוא בעיר א' ללמד והניח אשתו בעיר אחרת שאסור דהא אין לו אשה כאן: אית דמפרשי שרויה אצלו ואפ"ה שרו רבנן: מיהו כל זה בתינוקות אבל בגדולות לא שייך הכא לא אמהתא ולא אבהתא ומותר: לא ילמד אדם וכו' כלומר כל אדם חייב ללמד את בנו אומנות כדמוכיח פ"ק דמכילתין מקרא וראה חיים עם האשה אשר אהבת ובפ' אלו מציאות מוכיחים מוהודעת להם זה בית חייהם כלומר אומנות: ובירושלמי חזו ליה מקרא אחרינא זו אומנות ואפ"ה לא ילמדו אומנות עם הנשים' שאומנותו עם הנשים הנשים צריכות לו לא יתייחד עמהן לפי שכולן מחפות עליו ואילו אינש אחרינא עם שתי נשים תגן אבל ג' אר ד' מותרי ה) כל אלו נזלנים כשהולכים בדרכים נוזלים עצים ופירות ועוד שנשברים לבני אדם ומעבירים על תגאם: רועה בהמות שלו שמעבירין בשדות אחרים: חנוני • מלומד בהונאה להטיל מים ביין וצרורות בחנוי: כשרים • שפורשים למקום גדודי חיות ולסטים ולבם נשבר • והספנים יותר עומדים במקום סכנה מן הגמלים ולפי' הם חסידים • טוב שברופאים שממיתים החולה • שבטבחים ספק טרפות בא לידם וחסים על מטמונם כל זה פר"ש • ואית דמפרשי שהאומנות מלמדו אכזריות אפי' הטוב שבהם אכזרי ורע כעמלק • הצורפים צורפי זהב ועושים תכשיטים לנשים • הסריקים שסורקים בגדים לנשים • [והנקורות] נוקרי ריחיים לטחון ולנשים טוחנות באותן ריחיים של יד כדאמרי' אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה טוחנת וכו': רוכלים • מוכרי בשמים לנשים: ספרים • נשים לריכות להם בשביל בניהם • אומן מקיז דם • בורסקי מעבד להם עורות לנעל • בלן מחמם מרחצאות:

ה) ל"ל תמר גמל קדר ספן כל אלו כו'.

נוסחא

הגהות הגרא"ן לפנים הקיצורת לשון רש"ם נ"ל

נוסחא/מהרש"ל

אי"מ אא"ל ט"ל ב"ם לדבר טעם דה"ל קתני הכי"א לא ולא"ל ולא תלמד אדם...

נוסחא (עין רש"ל)

דעות תנאים בדינין הנוגעים ואיכה אומנויות יש ללמוד ואיכה לימוד מהן

[עיין תוס' ר"ש]

[יומא כח: מימרא דרב ולע"ע ויש לדיוק]

תוס' ר"י הזקן

רווק פנוי בלא אשה • סופרים' מלמדי תינוקות וקאמר שלא ירגיל הרווק את עצמו להיות מן הסופרים: וכן אשה לא תלמד לא תרגיל ובגמ' מפרש טעמא: מי שאין לו אשה' בגמ' מפרש: לא ירעה שלא יבא על הבהמה: בטלית אחת' משום משכב וכור: